

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคน เมื่อคนได้รับการศึกษาที่ดีก็จะได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและช่วยพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้นในปัจจุบันรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพทุกคนทั้งคนที่ปกติและคนที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ เพราะทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ตั้งในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีหลายมาตรา เช่น มาตรา 10 วรรคสองที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้หรือไม่มีโอกาสหรือต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วรรคสาม การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (2) ให้มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ มาตรา 9 (3) กล่าวว่า มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพ การศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาและมาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และในปี พ.ศ.2542 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นปีการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีนโยบายว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน นอกจากนี้ ในปีพ.ศ. 2543 ได้มีนโยบายและเจตนารมณ์ที่จะขยายโอกาสและบริหารการศึกษาสำหรับเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษให้ทั่วถึงและมีคุณภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ได้มีนโยบายว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545) จากสารดังกล่าวข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า การปฏิรูปการศึกษาในมิติใหม่ คือการกำหนดสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย การเปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว และชุมชน มีสิทธิเสรีภาพ และ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตน

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ ถ้าได้รับโอกาสในการเรียนรู้

ที่เหมาะสมกับความพิการของเขา แนวการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่สำคัญ คือ ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับคนปกติในโรงเรียนปกติและดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนร่วมกับบุคคลอื่นๆ การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนจึงนับเป็นก้าวสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย (ดารณี อุทัยรัตนกิจและคณะ, 2546) ในการจัดการเรียนร่วมนั้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้าเรียนร่วมนั้นใช้เวลาส่วนใหญ่ในห้องเรียนปกติกับเพื่อนปกติ แต่ไม่ได้หมายความว่าเด็กทุกคนได้เรียนรู้ด้วยหลักสูตรเดียวกัน แต่เด็กเรียนร่วมกันด้วยการปรับหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการเฉพาะคน เพื่อให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความต้องการและความจำเป็นของแต่ละคน (Stain back & Stainback, 1996)

ในอดีต เด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนพิเศษสำหรับความพิการเฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนปัญญาอ่อน คนตาบอด คนหูหนวก และคนที่มีความพิการทางร่างกาย แต่จากผลการศึกษาวิจัยที่ยืนยันว่า การจัดการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพสูงสุดของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบกับการรวมพลังเรียกร้องของผู้ปกครอง องค์กรเอกชนที่เป็นผู้แทนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กองทุนรัฐวัฒน์ต้นมณีเพื่อสิทธิคนออทิสติก, 2548) และการสนับสนุนด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงเป็นแรงสนับสนุนที่สำคัญที่ทำให้โรงเรียนต่างๆ ในประเทศไทยได้รับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษาขึ้นไป แต่โรงเรียนเหล่านี้ยังขาดการเตรียมความพร้อมทั้งด้านระบบการจัดการ บุคลากร และแหล่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน (ระริน สุรวุฒนานันท์, 2542) ในปัจจุบันนี้เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความพิการมีอยู่ประมาณร้อยละ 10-15 ของเด็กวัยเรียน ส่วนใหญ่ขาดโอกาสทางการศึกษา รัฐสามารถจัดให้ได้เรียนเพียงร้อยละ 5.43 เท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2547) ส่วนเด็กที่มีโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่ก็ได้รับการศึกษาที่ไม่เหมาะสมกับความพิการ หรือไม่ตอบสนองต่อความต้องการพิเศษของเขา ทำให้เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ไม่สามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่ ไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นอิสระ พึ่งตนเองได้เป็นสมาชิกที่ทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติแต่กลับกลายเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นภาระกับครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติที่ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ประสบปัญหาในเรื่องของครูที่ทำการสอนนักเรียนปกติเรียนร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังไม่เข้าใจการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน คงมีแต่ครูที่ผ่านการอบรมทางการศึกษาเท่านั้นที่มีความเข้าใจในเด็กกลุ่มนี้ขาดการประสานงานอย่างเป็นรูปธรรม และเนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ยังไม่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์เข้าไปเรียนร่วม และโรงเรียนยังไม่สามารถที่คัดกรองเด็กกลุ่มนี้ได้อย่างชัดเจนทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กกลุ่มนี้ ส่งผลกระทบไปสู่เด็กปกติที่ต้องเรียนร่วมชั้น สำหรับกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วนั้น เมื่อเกิดปัญหาพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการจัดการกับพฤติกรรมนั้นในห้องเรียนไม่ส่งผลให้เกิดความวุ่นวายในชั้น

เรียน นอกจากนี้ครูยังขาดความรู้เรื่องการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านทักษะพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเรียน เช่น การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กที่จำเป็นต่อการเขียน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ปกครองยังให้ความร่วมมือในเรื่องการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่มากนัก ทั้งภาระการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรในการจัดการเรียนร่วม สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษให้กับเด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ ในโรงเรียนนั้นค่อนข้างยากและใหม่สำหรับโรงเรียนที่สอนเด็กปกติทั่วไป แต่เมื่อมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเขตบริการมาเข้าเรียน โรงเรียนต้องบริหารและจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบการเรียนร่วมให้กับเด็กเหล่านั้น เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ถึงแม้จะมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับครู ผู้ปกครอง และตัวเด็กเองก็ตาม ปัญหาต่างๆ จึงสมควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยเฉพาะครูผู้สอน เพราะหากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ไม่ดีด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จะยิ่งทำให้เด็กขาดการพัฒนาในแนวทางที่เหมาะสมและขาดโอกาสในการเติมเต็มศักยภาพที่มีอยู่

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จึงมีความสำคัญเพราะจะเป็นหลักสูตรความรู้พื้นฐานในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนร่วมก็จะสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและตรงตามความต้องการของเด็ก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้และความพึงพอใจด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากรทุกคนที่ทำหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาและจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้และความพึงพอใจด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมโดยคาดหวังว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตามศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นการส่งเสริมให้การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมประสบความสำเร็จและดำเนินการได้อย่างดีต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมให้กับผู้อำนวยการโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูสอนเสริมในโรงเรียนเรียนร่วม โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. ความเป็นมาของหลักสูตร
2. แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. โครงสร้างของหลักสูตร
5. เนื้อหาสาระของหลักสูตร
6. แนวทางการจัดกิจกรรม
7. แนวทางการวัดผลประเมินผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโรงเรียนเรียนร่วมในอำเภอกงไกรลาศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 40 โรงเรียน รวม 384 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan; อ้างใน ลัดดาวัลย์ เพชนโรจน์ และ อัจฉรา ชานีประศาสน์, 2545) ได้กลุ่มตัวอย่าง 191 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษและครูสอนเสริมในโรงเรียนเรียนร่วม อำเภอกงไกรลาศ

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. คุณภาพและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
2. ความรู้หลังการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

3. ความพึงพอใจหลังการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาการเก็บข้อมูลจากการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จำนวน 4 วัน ในวันที่ 2 - 5 เดือนเมษายน พ.ศ.2556 ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านกง(ราษฎร์อุทิศ) อำเภอกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีจุดประสงค์ของหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการอบรมผู้อำนวยการโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูสอนเสริมในโรงเรียนเรียนร่วม ให้มีความรู้และมีความพึงพอใจหลังจากได้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรนี้

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตร เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้อำนวยการโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูสอนเสริมในโรงเรียนเรียนร่วม ให้มีความรู้และเกิดความพึงพอใจหลังการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ซึ่งมีขั้นตอนของกระบวนการ คือ การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดเนื้อหาของหลักสูตร จัดทำหลักสูตร การหาคุณภาพของหลักสูตรและการนำไปใช้เพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของหลักสูตร

3. ความรู้หลังการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม หมายถึง การพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูสอนเสริมในโรงเรียนเรียนร่วม เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยเปรียบเทียบผลพัฒนาจากการประเมินผลก่อนและหลังการอบรม

4. ความพึงพอใจหลังการอบรม หมายถึง ความพึงพอใจของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูสอนเสริมหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

5. การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าไปในระบบการศึกษาและเข้าเรียนในชั้นเดียวกับเด็กปกติ โดยการเรียนร่วมแบบเต็มเวลาเพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการร่วมกิจกรรมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ โดยการจัดกิจกรรมนั้นๆ เอื้อต่อความแตกต่างกันตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและมีความเหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทนั้นๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูสอนเสริมในโรงเรียนเรียนร่วม มีความรู้และเกิดความพึงพอใจด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการสอนเสริมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีพัฒนาการตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้หลักสูตรที่จะใช้ในการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม